

Asiantuntijalausunto Pohjanmaan näkökulmasta koskien Valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (Liikenne 12) sekä osoitettavia liikenneinvestointeja, 3.6.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta (LiV) on 24.5.2021 pyytänyt lausuntoa sekä saapua kuul-tavaksi koskien Valtioneuvoston selontekoa valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032.

Pohjanmaan liitto antaa seuraavan tiivissisältöisen lausunnon:

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa ja sen rahoituksessa tulisi erityisesti huomioida:

- 1) **Suurteollisuusinvestoinnit, niihin liittyvät maankäyttö sekä niistä aiheutuvat liikennöinti- ja liikenneyhteystarpeet**
 - a. *Vaasan akkuteollisuusalueen tie- ja katuyhteydet sekä liittynät pääväyliin (suunnittelu ja toteutus)*
 - b. *Vaasan akkuteollisuusalueen pistoraide ja liikennepaikka (toteutus)*
 - c. *Vaasan eteläisen satamatie (suunnittelu ja toteutus)*
- 2) **Strategisella tasolla ten-t -verkon tulisi mahdollistaa CEF2 -rahoituksen maksimaalinen hyödyntäminen**
 - a. *Ten-t -kattavan verkon laajennus Merenkurkun kohdalta niin niin, että ScanMed ja NSB -ydinverkkokäytävät yhdistyvät*
 - b. *Vaasan laivaväylän leventäminen ja syventäminen (toteutus)*
 - c. *Seinäjoki – Vaasa radan parantaminen & sähköistys välillä keskusta-satama (toteutus)*
 - d. *Seinäjoen kolmioraidteen toteutusmahdollisuuden ja tarpeen tutkiminen (selvitys)*
- 3) **Pääradan eli North Sea - Baltic -ydinverkkokäytävän (NSB) kehittäminen siihen liittyvine yhteyksi-neen**
 - a. *Pääradan ja sen liityntäyhteyksien kehittäminen Suomen tärkein liikennehanke*
 - b. *Päärataa tulee suunnitella ja kehittää kokonaisvaltaisesti, verkostollinen kokonaisuus huomioiden*

Niin sanotut mega-luokan (>100 M€) suurteollisuusinvestoinnit ja niihin liittyvät maankäyttökysymykset vaikuttavat suuresti myös liikennevirtojen ja kysynnän suuntautumiseen, elinkeinoelämään ja sitä kautta alue- että kansantalouteen. **Vaasan seudun akkuteollisuusalueelle suunnitellut investoinnit tulisi huomioida liikenteen osalta talousarviorahoituksessa.** Tarvetta on niin liikenneyhteyksien suunnittelun rahoitukselle kuin myös maantie- ja raideyhteyksien sekä liikennepaikkojen rakentamisinvestoinneille. Investoinnit voivat realisoitua nopeammin mihin liikenneinfrastruktuuri tällä hetkellä antaa mahdollisuuksia. Akkuteollisuuden kehittyminen Suomeen luo osaltaan edellytyksiä asetettujen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Vaasan ja Seinäjoen välin raideliikenteen matkustajamäärä on jatkanut kasvua viimeisen 10 vuoden aikana. Vaasa-Seinäjoki radan suunnittelu on parhaillaan käynnissä (H/K-suhde yli 3) ja Seinäjoen asemasta on kehittymässä merkittävä raideliikenteen solmukohta. ***Vaasa-Seinäjoki rataosuuden lisääminen Ten-t kattavaan verkkoon*** mahdollistaisi rahoituksen hakemisen myös EU:sta. Akkuteollisuuden raaka-aine- ja mineraalihankinnan osalta on myös odotettavissa raidekuljetuksia Vaasaan sekä vientikuljetusten osalta satamaan. Raideyhteys lisää kustannusten tehokkuutta ja vähentää hiilidioksidipäästöjä niin henkilö- kuin tavaraliikenteen kuljetuksissa.

Raideyhteyden kytkeminen Vaasan lentoasemaan sekä matkustajaliikenteen (duoraitiojunat) ulottaminen satamaan asti, ovat mahdollisia. Radan varteen on kaavoitettu alaltaan yksi Euroopan suurimmista energiateollisuusalueista (ns. GigaVaasa -akkuteollisuusalue). Teollisuusalueen koko on 500 ha, josta akkuteollisuusalueen osuus on 350 ha. Sähkölentämisen konseptia (FAIR-hanke) kehitetään alueella parhaillaan. Radan ja akkuteollisuusalueen kytkeminen Vaasan lentoasemaan ja matkustajaliikenteen ulottaminen satamaterminaaliin mahdollistavat multimodaalit ja ympäristöystävälliset matkakäytöt yli valtakunnan rajojen. Toimenpiteet lisäävät Euroopan yhtenäisyyttä ja parantaa pohjoisten alueiden saavutettavuutta keskeisille markkina-alueille Euroopassa kuin Skandinaviassa.

Vaasan sataman rahti- ja matkustajamäärä on kasvanut viimeisen 10 vuoden ajan. Satamasta on avattu myös uusi laivareitti, jolla kuljetetaan pääasiassa räätälöityä korkean jalostusasteen omaavia energiateknologian vientitoimituksia Keski-Eurooppaan ja edelleen ympäri maailmaa. Vaasa-Uumaja liikenteeseen on myös tulossa uusi ympäristöystävällinen laiva, joka osaltaan lisää matkustaja- ja tavaraliikenteen kysyntää. Uusi laiva liikennöi nopeammin, mikä mahdollistaa 30 % lisää vuoroja ja näin ollen paremman palvelutason sekä henkilö- että tavaraliikenteelle. Laiva toimii myös energiateknologisenä testaus-, tutkimus- ja koulutuslaboratoriona. Laivaliikenne mahdollistaa Skandinaavisen akkuteollisuus- ja vientiyhteistyön laajentamisen Suomen puolelta mm. Skellefteå:hon (Ruotsi) ja Mo i Ranaan (Norja) asti (ns. Nordic Battery Belt). Joidenkin arvioiden mukaan Pohjanmaalle odotetaan noin 4-8 mrd:n €:n investointeja. Liikenneinvestointien tarpeet Vaasan seudulle pelkästään akku- ja energiateollisuutta ajatellen ovat karkeasti arvioiden noin 350-500 M€, josta **kiireisimpien ja välttämättömyimpien toimenpiteiden (ns. I-kori) osuus on noin 100-130 M€.**

Vaasan satamaan on rakentumassa energiateknologiakeskittymä ja logistiikkakeskus, joihin paikalliset yritykset investoivat yli 200 M€. Seututasolla kunnat ovat lisäksi investoimassa 50 M€ sataman modernisointiin (mm. digitalisointi, uudet teknologiat ja ympäristöratkaisut sekä erilaiset pilotoinnit). Yritysten ja seudullisten toimijoiden sitoutuminen kehittämiseen on poikkeuksellisen vahvaa. ***Vaasan satama lisääminen ten-t kattavan verkon satamaksi*** voisi mahdollistaa myös Motorways of the Seas (MoS) tasoisien meriliikenneväylän maailman pohjoisimmalle ympärivuoden säännöllisesti liikennöidylle matkustajaliikenteen reiteistä Vaasan ja Uumajan välillä. Eurooppatie E12:n myötä Vaasan ja Uumajan satamat ovat kytkettävissä jo ten-t kattavan verkon tiestöön. Vaasan satama on myös tärkeä **huoltovarmuussatama** ja sillä on oma merkityksensä ajateltaessa Suomen kriisitilanteiden valmiutta. Mahdollisuuksia voisi olla EU-rahoituksen saamiseksi mm. sotilaallisen liikkuvuuden pake-tista. Vaasan satama kuuluu kansainväliseen SEA20 -satamien verkostoon.

Eurooppalainen Ten-t -liikenneverkon kriteeristöt (ns. 0,1 %:n sääntö) ei tunnista sellaisten satamien merkitystä, joissa tapahtuu sekä henkilöliikennettä että myöskin tavaraliikennettä. Kriteeristön osalta huomioidaan vain toinen näistä tekijöistä. Esimerkiksi Vaasan sataman matkustajamäärä (3v. keskiarvo) on 207.000 matkustajaa vuodessa, joka täyttää ten-t -verkon vaatimuksen 48 %:sesti. Tavaraliikenteen osalta Vaasasta kuljetetaan tavaraa 1,2 Mt vuosittain (3 v keskiarvo). EU-kriteeristö täyttyy 75 %:sesti. Toisin sanoen yhteenlaskettuna **Vaasan satama täyttää Ten-t -kriteerit jo nyt 123 %:sesti, ja määrien ennakoidaan vielä vain kasvavan.** Toisekseen Kvarken Portsien eli Vaasan ja Uumajan yhteisen satamayhtiön käsittelemän tavarantoiminnan arvo ja jalostusaste on jo nyt Perämeren satamista suurin.

Suomen ja Ruotsin välillä on vuosisatojen ajan ollut sosioekonomista kanssakäymistä; vuorovaikutusta, tavaraliikennettä, kulttuurinvaihtoa, kielellinen yhteys, opiskelija-, työ- sekä perheperäistä pendelöintiä sekä matkustamista. Skandinavian-Mediterranean (ScanMed) ja North Sea-Baltic (NSB) ydinverkkokäytävien laajentuessa Pohjolaan, voi Vaasa-Seinäjäki rata yhdessä satamasta kanssa muodostaa poikittaisyhteyden, joka olisi arvokas lisä koko ten-t verkon kattavuutta ajatellen. EU-on jo osaltaan investoinut näiden yhteyksien kehittämiseen (Midway Alignment), ja myös Suomen ja Ruotsin valtiot ovat olleet investoimassa laivaan ja raideliikenneyhteyksiin. Tulevaisuudessa Suomen

ainoa EAYY-alue eli **Kvarken Council EGTC** voi tarjota uusia mahdollisuuksia EU-rahoitusta haettaessa ja toimia tarvittaessa myös valtion kumppanina hakuprosesseissa.

Suomen Pääradan eli North Sea - Baltic -ydinverkkokäytävän kehittäminen siihen liittyvine yhteyksiin maakuntakeskuksiin on koko Suomen tärkein liikennehanke. **Päärataa tulee suunnitella ja kehittää kokonaisvaltaisesti, verkostollinen kokonaisuus huomioiden** aina Helsingistä Tampereen, Seinäjoen ja Kokkolan kautta Ouluun ja Tornioon asti. Liityntäyhteydet rannikon ja sisämaan maakuntakeskuksista syöttävät liikennettä pääradalle. Nopea päärata mahdollistaa työvoiman paremman liikkuvuuden mikä parantaa elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia, lisää tuottavuutta ja tehostaa bkt:n kasvua.

Yhteenveto

***Vaasan-Seinäjoki radan sekä Vaasan sataman lisääminen kattavaan verkkoon** mahdollistaa Suomen ja Ruotsin ydinverkkokäytävien yhdistämisen toisiinsa. Tällä on merkitystä koko ten-t verkon pohjoisten alueiden kattavuutta ajatelle, ja samalla se lisää potentiaalia ja mahdollisuuksia EU-rahoitusta haettaessa.*

*Akkuteollisuuden ja Suomen viennin kannalta tärkeitä toimenpidetarpeita ovat **Vaasan laivaväylän leventäminen ja syventäminen, Vaasan satamatien rakentaminen, akkuteollisuusalueen tie- ja katuverkon yhteyksien toteutus huomioiden liittynät pääväyliin sekä raideyhteyden ja liikennepaikan rakentaminen, sekä Vaasa-Seinäjoki ratayhteyden parantaminen ml. keskusta-satama -osuuden sähköistys.** Työvoiman saatavuuden ja materiaalivirtojen tehokkuuden kannalta **Valtateiden 8 ja 18 ohi-tuskaistaosuudet parantavat alueen saavutettavuutta.** Lisäksi **Seinäjoen kolmioraiteen** toteutusmahdollisuus ja tarve tulisi tutkia.*

*Katsomme, että **Pohjanmaan energiateollisuuskeskittymän, akkuteollisuussektorin ja pääradan liikenneinvestoinnit tuovat niihin sijoitetun pääoman moninkertaisesti takaisin Suomen kansantaloudelle.** Samalla meillä on mahdollisuus kehittää ympäristöteknologiaa ja siihen liittyvää osaamista yhtiönä Suomen keskeisenä kansainvälisistä vientituotteista.*

***Lisätietoja:** Tero Voldi, Pohjanmaan liitto, tero.voldi@obotnia.fi, 044-3206568.*

Proposals for amendments to the maps of the TEN-T: Baltic Sea Commission

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

TEN-T-verkon kriteerit ja niiden toteutuminen satamissa 1/2

- => Vaasan satama on yksi Suomen huoltovarmuussatamista
- => Uusi laiva lisää vuorojen määrää 30% nykyisestä, mikä mahdollistaa tavaraliikenteen ja matkustajamäärien kasvun

TEN-T suuntaviiva-asetuksen 2013 keskeiset kriteerit satamille

- ▶ Kaikissa tavaraliikennettä palvelevissa merisatamissa on vähintään yksi terminaal, jonne käyttäjillä on syrjimätön pääsy.
- ▶ Ydinverkolla tulee olla saatavilla vaihtoehtoisia puhtaita polttoaineita.

Lisäksi TEN-T verkon merisataman tulee täyttää ainakin yksi ao. vaatimuksista:

- ▶ Matkustajamäärä on vähintään 0,1 % unionin kaikkien merisatamien vuotuisesta matkustajamäärästä*. => eli matkustajia yht. 433.000 pax
- ▶ Vuotuinen kokonaislastimäärä – kun kyseessä on joko irtolastin tai muun lastin käsittely – on yli 0,1 % unionin kaikissa merisatamissa vuosittain käsittelystä (irtolastin tai muun lastin) kokonaislastimäärästä*. => eli irtolastia yht. 2,5 Mt tai muuta lastia 1,6 Mt
- ▶ Satama sijaitsee yli 200 km päässä lähimmästä toisesta kattavan verkon satamasta.

=> Vaasa matkustajavolyymi ka. 2017-2019: yht. 207.000 pax

=> Vaasa tavaravolyymi ka. 2017-2019: 0,9+0,3 Mt = yht. 1,2 Mt

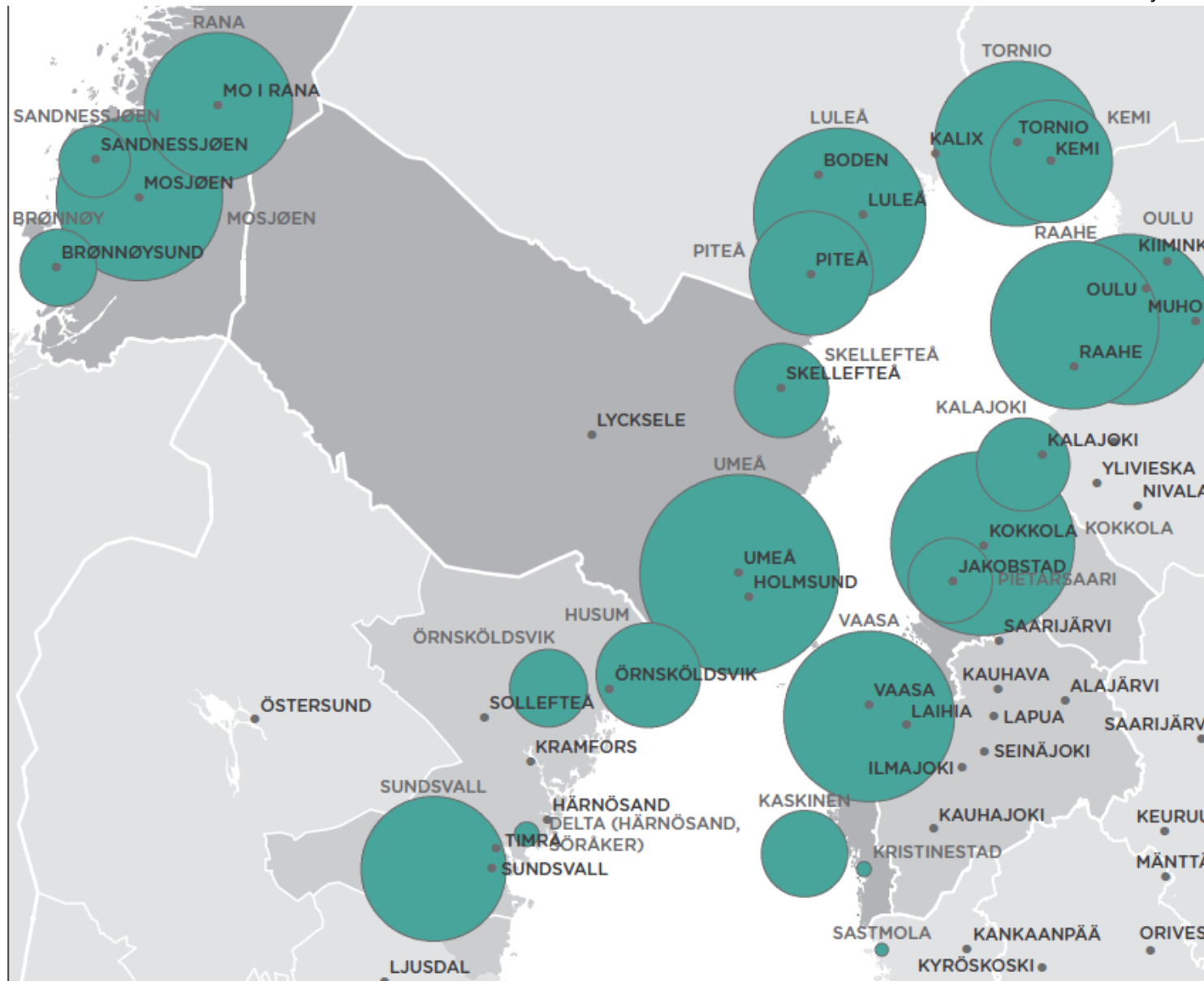
=> Ten-t -kriteerien toteutuminen Vaasassa: $(207.000:433.000)pax + (1,2:1,6)Mt = 0,48 + 0,75 = 1,23$ => Eli toteuttaa 123 %:sesti ten-t kriteerit!!

Ydin- ja kattavan verkon satamat

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

GODS ÖVER KAJ

Värde (miljoner euro/år) (2012)

Värde

=> Kansantalouden (BKT:n) näkökulmasta satamissa käsitellyn myös tavarán arvoon / jalostusarvoon tulisi kiinnittää huomiota.

=> Vaasan satamassa ei kuulu ten-t verkkoon, vaikka siellä käsitellyn tavarán arvo vastaa esim. Oulun, jota on ehdotettu ten-t -ydinverkon satamaksi.

=> Kvarken Ports -satamayhtiö eli Vaasa+Uumaja ovat tavarán arvossa mitattuna Perämeren suurin toimija.

Källa Sverige: Sveriges hamnar
Källa Norge: Statistisk Sentralbyrå
Källa Finland: Statistikcentralen

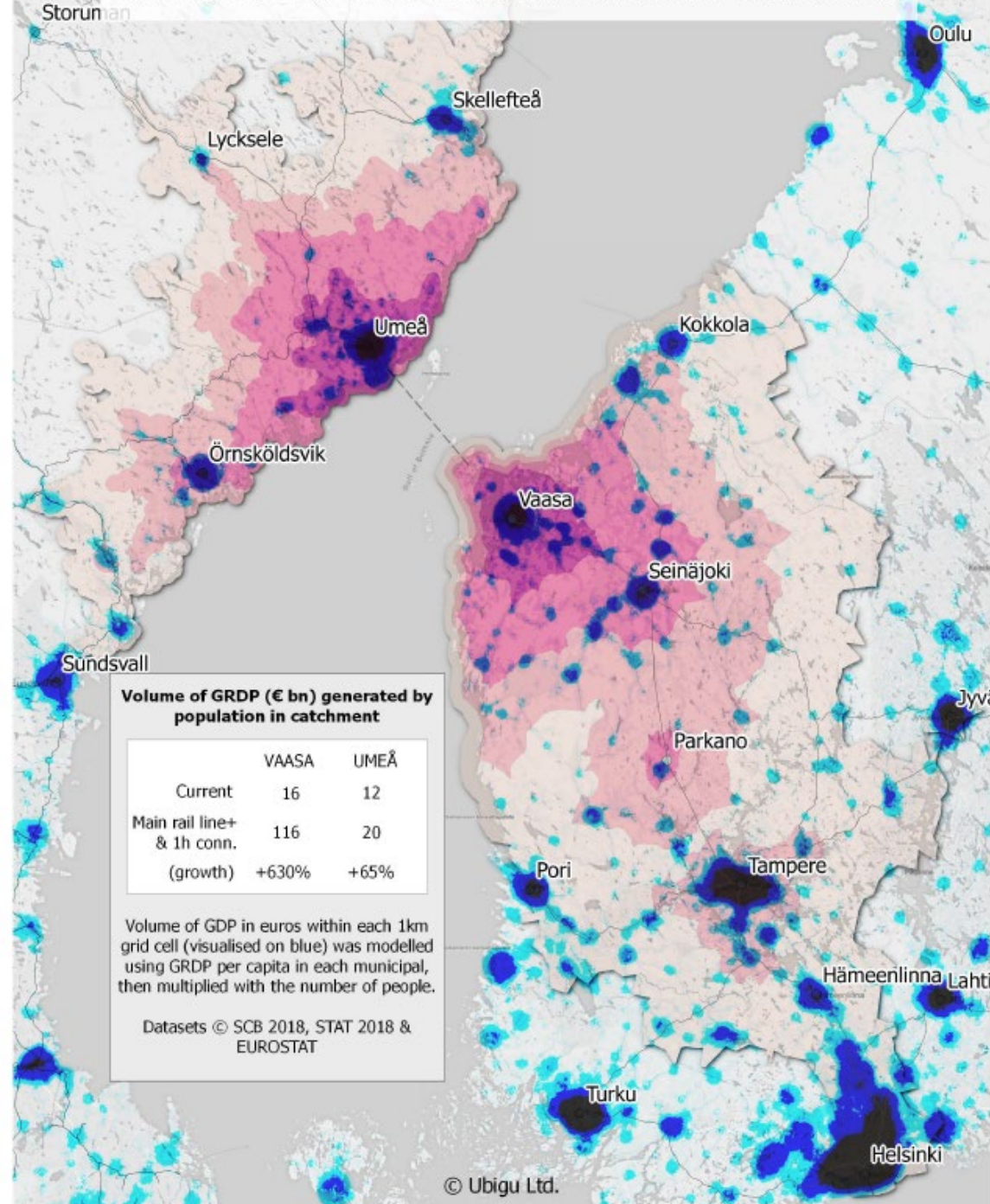
Vaasan seudun liikenneinvestointitarpeita energia- ja akkuteollisuutta ajatellen

Kori Toimenpide

- I Satamaväylän levennys
- I Eteläinen satamatie
- I Vt 3 / Vt8 Pitkämäen eritasoliittymä
- I Akkualueen pistoraide
- I Akkualueen liikennepaikka
- I Akkualueen sisäiset liikenneyhteydet
- I Yhteydet pääväyliltä akkuteollisuusalueelle ja lentoasemalle, vt 3 Helsingby
- I+II Valtateiden 8 ja 18 ohituskaistat (noin 5+3 kpl)
- II Yhteydet pääväyliltä akkuteollisuusalueelle ja lentoasemalle, Vt 8 Vassor tai Lintuvuori
- II Satamaväylän syvennys 10 m:iin
- II Vaasan radan parantaminen
- II Seinäjoen kolmioraide
- II Valtatien 3 Helsingby-Laihia parantaminen

Potential increase of Gross Regional Domestic Product (GRDP) in the Kvarken area within 2h of travel time from Vaasa and Umeå

Scenario: Main Rail Line Plus & 1h connection from Vaasa to Umeå

Liikenne- ja viestintävaliokunta, esitys 3.6.2021

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

